

Національний університет "Чернігівський колегіум" імені Т.Г. Шевченка

Кафедра права, філософії та політології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Протокол № 1 від 26.08.2025 року

Завідувач кафедри

проф. Чорний О.О.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ»**

Галузь знань – D – Бізнес, адміністрування та право

Спеціальність – D8 – Право

Освітній ступінь – бакалавр

Форма навчання – денна/заочна

Форма підсумкового контролю – екзамен

Робочу програму розглянуто і схвалено на засіданні кафедри права, філософії та політології
Протокол № 1 від «26» серпня 2025 р.

Упорядник Програми: кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри права, філософії та політології,
доцент Ребкало М.М.

Мова навчання – українська.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Обсяг навчальної дисципліни (денна форма)	Обсяг навчальної дисципліни (заочна форма)
Статус навчальної дисципліни: нормативна	Загальна кількість годин: 240 Шифр та назва спеціальності 081 право Лекції (теоретична підготовка): 36 год 18 год – 2 семестр 18 год – 3 семестр Практичні: 44 год. 22 год – 2 семестр, 22 год – 3 семестр	Загальна кількість годин: 240 Шифр та назва спеціальності 081 право Лекції (теоретична підготовка): 20 год 10 год – 2 семестр 10 год – 3 семестр Практичні: 14 год. 6 год - 2 семестр 8 год - 3 семестр
Рік підготовки: 1,2 Семестри: 2,3	Самостійна робота: 160 год.	Самостійна робота: 206 год
Кількість кредитів ECTS: 8	Вид контролю: залік/екзамен.	Вид контролю: залік/екзамен.

Навчальна дисципліна «Конституційне право України» спрямована на підготовку фахівців у сфері права. Вивчення навчальної дисципліни «Конституційне право України» є передумовою формування у здобувачів правової свідомості, демократичного світогляду, дозволяє належним чином орієнтуватися у складних питаннях державо- і нормотворення. Усе це важливо для формування у майбутніх фахівців-правознавців високої правової культури, що означає, насамперед, повагу до Конституції України як важливої соціальної та політичної цінності.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні, законодавчі та соціально-практичні положення щодо конституційно-правового регулювання суспільних відносин, загальних засад конституційного ладу України, основ правового статусу людини і громадянина, форми держави, організації та діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування.

Метою викладання навчальної дисципліни „Конституційне право України” є формування у здобувачів системи теоретичних знань щодо конституційно-правового регулювання суспільних відносин, загальних засад конституційного ладу України, основ правового статусу людини і громадянина, організації та діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування, набуття ними вмінь і навичок застосовувати отримані знання.

Завданнями вивчення дисципліни „Конституційне право України” є: ознайомлення здобувачів з основоположними засадами державного та конституційного ладу України; вивчення основних понять, принципів, категорій, норм галузі конституційного права, предмету та методу її правового регулювання; розкрити зміст правового статусу людини та громадянина України, гарантії їх реалізації; проаналізувати повноваження та функції органів усіх гілок державної влади та органів місцевого самоврядування; з’ясувати особливості територіального устрою України; формування у здобувачів високої правової свідомості та правової культури.

Навчальний курс „Конституційне право” ґрунтується на загальних положеннях курсів „Теорія держави і права”, „Історія держави і права України”, „Конституційне право зарубіжних країн”, „Міжнародний захист прав людини”, „Судові та правоохоронні органи”, та іншими.

2. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Студенти повинні сформувати необхідні загальні та професійні компетентності відповідно до вимог освітньої програми:

Шифр згідно ОПП	Компетентності
ІК	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК1. Здатність до абстрактного мислення аналізу та синтезу. ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно так і письмово. ЗК6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК9. Здатність працювати в команді. ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми. ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК14. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності. ЗК16. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності СК	СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та і філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві. СК2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову і систему. СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи. СК4. Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини. СК7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право. СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини. СК9. Здатність використовувати бази даних органів юстиції та інформаційні технології необхідні під час здійснення юридичної діяльності. СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин відносин. СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти. СК12. Здатність аналізувати правові проблеми формулювати та обґрунтовувати правові позиції. СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ. СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації. СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Програмні результати навчання.

ПРН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.
ПРН 2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.
ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.
ПРН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.
ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.
ПРН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.
ПРН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.
ПРН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів
ПРН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі і факти і робити обґрунтовані правові висновки.
ПРН 21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.
ПРН 22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

Згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційного рівня здобувачі повинні:

Знати:

- основні поняття та категорії з курсу «Конституційне право України»;
- зміст предмету, методу, систему галузі конституційного права;
- особливості його норм та інститутів, основи теорії конституції та конституціоналізму;
- особливості правового статусу людини і громадянина в Україні;
- основи парламентаризму, зміст конституційно-правової системи організації органів державної влади та місцевого самоврядування в Україні;
- основи територіальної організації України;
- вимоги, які ставляться до юристів різних юридичних напрямів діяльності, тощо.

Уміти:

- орієнтуватися в чинному конституційному законодавстві, актах Конституційного Суду України, Верховного Суду України та застосовувати їх у практичній діяльності;
- аналізувати та досліджувати конституційно-правові явища та проблеми, формулювати шляхи їх розв'язання;
- користуватись понятійним апаратом дисципліни;
- реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- застосовувати отримані знання та навички у майбутній практичній діяльності.

Вивчення навчальної дисципліни «Конституційне право України» сприяє формуванню у студентів професійної правосвідомості, демократичного світогляду, поваги до Конституції України, законів, держави, державних символів, мови, а також усвідомленню студентами загальнолюдських цінностей, на яких базується Конституція України.

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Конституційне право, як галузь права та юридична наука.

Історія становлення конституційного права України. Об'єкти та суб'єкти конституційно-правових відносин. Поняття і предмет конституційного права України. Метод конституційного права: поняття, характеристика. Поняття, класифікація норм конституційного права. Поняття, види та особливості інститутів конституційного права. Джерела конституційного права України. Конституційне право, як галузь права. Конституційне право, як юридична наука. Конституційне право, як навчальна дисципліна. Санкції у конституційному праві (конституційно-правова відповідальність).

Тема 2. Основи конституційної теорії

Причини виникнення конституції. Поняття та основні риси конституцій. Теорія конституції та сучасні конституційні моделі. Класифікація конституцій. Порядок прийняття конституцій. Поняття та зміст конституціоналізму. Співвідношення понять «конституція» та «конституціоналізм». Теорія конституціоналізму: поняття, ознаки, основні положення. Поняття, властивості і соціальна цінність Конституції України. Етапи конституційної реформи в Україні. Структура Конституції України. Поняття конституційної реформи в Україні.

Тема 3. Загальні засади конституційного ладу України

Поняття конституційного ладу і його співвідношення з державним ладом. Конституційні основи суспільного ладу України. Принципи (засади) конституційного ладу України. Конституційні засади економічних відносин в Україні. Політична та ідеологічна багатоманітність конституційного ладу України. Державний, національний та народний суверенітет. Характеристика сучасної Української Держави. Правові основи системи

захисту конституційного ладу України. Україна – правова держава. Гарантії конституційного ладу України. Правовий режим надзвичайного стану та правовий режим воєнного стану – екстраординарні засоби захисту конституційного ладу.

Тема 4. Громадянство України

Поняття та сутність правового статусу особи (людини і громадянина) в державі. Поняття і принципи громадянства за законодавством України. Документи, що підтверджують належність до громадянства. Способи набуття громадянства України. Припинення громадянства України. Прийняття до громадянства України іноземців або осіб без громадянства. Поновлення у громадянстві України. Державні органи України, які беруть участь у вирішенні питань громадянства. Документи, які необхідні для отримання громадянства України. Основні умови отримання громадянства для іноземців.

Тема 5. Конституційно-правовий статус особи

Поняття та класифікація прав людини. Покоління прав людини. Правовий статус людини, його ознаки та структура. Принципи правового статусу людини. Система конституційних прав і свобод людини та громадянина України. Конституційні обов'язки людини і громадянина України. Конституційні гарантії прав та свобод людини й громадянина України. Права та свободи людини і громадянина в умовах надзвичайної ситуації, воєнного та надзвичайного стану. Поняття та елементи механізму захисту прав людини. Права індивіда і колективні права. Взаємозв'язок прав людини і прав громадянина.

Тема 6. Правове становище іноземців та осіб без громадянства. Правовий статус біженців.

Конвенція про статус біженців (1951 р.) та Протокол до неї (1967р.). Правове регулювання перебування іноземців та осіб без громадянства в Україні. Права, обов'язки іноземців і осіб без громадянства. Процедура визнання в Україні особою без громадянства. Підстави для в'їзду, виїзду, умови тимчасового та постійного перебування в Україні. Процедура визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового або тимчасового захисту, а також права та обов'язки таких осіб. Відповідальність іноземців та осіб без громадянства за порушення законів України. Органи які відають справами іноземців, осіб без громадянства та біженців в Україні. Повноваження Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо захисту прав іноземців, осіб без громадянства, біженців та шукачів притулку. Внутрішньо переміщені особи України.

Тема 7. Конституційно-правові засади громадянського суспільства

Історія становлення і розвитку громадянського суспільства на теренах України. Поняття, структура, принципи громадянського суспільства. Теорії громадянського суспільства. Правова держава і громадянське суспільство. Роль громадян у становленні й функціонуванні громадянського суспільства. Держава і громадянське суспільство в Україні. Політичні партії України, їх роль у громадянському суспільстві. Поняття та види громадських об'єднань України та роль у формуванні громадянського суспільства. Конституційно-правовий статус національних меншин в Україні. Толерантність як ціннісне підґрунтя системи соціальних відносин у громадянському суспільстві.

Тема 8. Народне волевиявлення та форми його здійснення в Україні.

Поняття та види виборчих систем. Сутність і зміст народовладдя в Україні. Форми здійснення безпосередньої (прямої) демократії, її характерні ознаки. Поняття та основні принципи виборчого права в Україні. Поняття виборів та їх соціальна функція. Види виборів за чинним законодавством. Поняття, види, характеристика виборчих систем. Виборчий процес: поняття та стадії. Види, порядок проведення референдумів. Відповідальність за порушення виборчого законодавства України.

Тема 9. Конституційний механізм державної влади.

Політична та державна влада: поняття, спільні та відмінні риси. Поняття та сутність державного механізму України. Конституційний механізм державної влади в Україні у контексті принципу поділу влади. Конституційно-правові механізми збалансування влади в процесі взаємодії уряду і парламенту. Поняття та ознаки державного апарату України. Основні принципи діяльності державного апарату України. Основні моделі побудови державного апарату. Конституційна модель організації державної влади в Україні. Поняття, ознаки (загальні, специфічні) органу державної влади. Класифікації органів державної влади України. Конституційна система органів державної влади України. Громадський контроль за здійсненням державної влади в Україні.

Тема 10. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України

Парламент і парламентаризм. Правова природа та місце Верховної Ради України в системі державних органів. Конституційний склад і структура Верховної Ради України. Функції та повноваження Верховної Ради України та порядок її роботи. Депутатські фракції та коаліції депутатських фракцій Верховної Ради України. Законодавчий процес та його стадії. Правовий статус Уповноваженого Верховної Ради з прав людини. Правове становище народних депутатів України. Депутатський мандат його види. Права та обов'язки народного депутата. Строк повноважень та підстави дострокового припинення повноважень депутата, наслідки.

Тема 11. Конституційно-правовий статус Президента України.

Історія становлення й сучасний етап розвитку інституту президентства в Україні. Порядок обрання Президента України. Конституційно-правовий зміст функцій та повноважень Президента України: класифікація

за специфікою предметів відання. Акти Президента України. Підстави та порядок дострокового припинення повноважень Президента України. Усунення Президента України з поста в порядку імпічменту. Президент України – Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України. Конституційно-правовий статус Ради національної безпеки і оборони. Призначення та структура офісу Президента України. Допоміжні, консультативні та інші органи і служби при Президентові України.

Тема 12. Конституційно-правовий статус органів виконавчої влади.

Історичний досвід організації виконавчої влади в Україні. Кабінет Міністрів України: склад, порядок формування. Місце та роль Кабінету Міністрів у механізмі державної влади України. Функції та повноваження Кабінету Міністрів України. Прем'єр-міністр України: порядок призначення, повноваження. Дострокове припинення повноважень Уряду України. Центральні органи виконавчої влади: порядок утворення та завдання. Міністерство, як орган виконавчої влади центрального рівня: принципи діяльності, основні завдання. Реорганізація та ліквідація міністерств та інших центральних органів виконавчої влади. Завдання державного секретаря міністерства. Правовий статус, повноваження місцевих державних адміністрацій. Автономна Республіка Крим у системі органів виконавчої влади України.

Тема 13. Конституційний суд України: повноваження та порядок діяльності.

Історія становлення Конституційного Суду в Україні. Склад Конституційного Суду України та порядок його формування. Принципи діяльності Конституційного Суду України. Функції та повноваження Конституційного Суду України. Правовий статус судді Конституційного Суду в Україні. Порядок утворення колегій суддів Конституційного Суду України. Організація діяльності Конституційного Суду в Україні. Підстави розпуску або призупинення діяльності Конституційного Суду України. Порядок і форми звернення до Конституційного Суду України. Конституційне провадження. Акти Конституційного Суду в Україні.

Тема 14. Конституційно-правовий статус органів суду і прокуратури.

Принципи судоустрою в Україні. Організаційні основи судоустрою України. Місцеві суди України: призначення, порядок формування. Вимоги до судді місцевого суду. Апеляційні суди України: принципи побудови та призначення. Вимоги до судді Апеляційного суду. Спеціалізовані суди України. Верховний Суд України: повноваження та склад. Пленум Верховного суду України. Загальні положення статусу судів України. Гарантії самостійності судів і незалежності суддів. З'їзд суддів України. Призначення та функції прокуратури України. Організаційні основи системи прокуратури України. Повноваження прокурора щодо виконання покладених на нього функцій. Вимоги до кандидатів на посаду прокурора.

Тема 15. Територіальний устрій України.

Історичні аспекти формування державної території та адміністративно-територіального устрою України. Територіальні основи публічної влади в Україні. Територіальний устрій України та його принципи. Збалансованість соціально-економічного розвитку регіонів як принцип територіального устрою України. Рівні адміністративно-територіального устрою України. Централізація та децентралізація територіальної організації влади в Україні. Утворення і ліквідації населених пунктів України. Віднесення сіл, селищ до категорії міст та віднесення міст до категорій сіл або селищ. Державний реєстр адміністративно-територіальних одиниць. Статус Автономної Республіки Крим. Територія, символи, столиця Автономної Республіки Крим. Конституційно-правовий статус міст Києва та Севастополя.

Тема 16. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування

Міське самоврядування: Європейська Хартія і українські реалії. Теорії юридичної природи місцевого самоврядування. Основні системи місцевого самоврядування. Основні принципи місцевого самоврядування. Система місцевого самоврядування. Способи розподілу повноважень в системі місцевого самоврядування в Україні. Територіальна громада як первинний суб'єкт місцевого самоврядування. Повноваження органів самоорганізації населення. Сільський, селищний, міський голова: повноваження, порядок обирання. Повноваження сільських, селищних, міських рад. Порядок формування місцевих рад. Призначення постійних комісій місцевих рад. Сесія як форма діяльності рад, її повноваження та порядок проведення.

Тематичний план

Назва теми	Всього годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1 курс, 2 семестр				
<i>Змістовий модуль 1</i>				
Тема 1. Конституційне право як галузь права України та юридична наука.	15	2	2	11
Тема 2. Основи конституційної теорії	15	2	2	11
<i>За змістовий модуль 1</i>	30	4	4	22
<i>Змістовий модуль 2</i>				
Тема 3. Загальні засади конституційного ладу України	14	2	2	10
Тема 4. Громадянство України	16	2	4	10

За змістовий модуль 2	30	4	6	20
Змістовий модуль 3				
Тема 5. Конституційно-правовий статус особи	14	2	2	10
Тема 6. Правове становище іноземців та осіб без громадянства. Правовий статус біженців.	16	2	4	10
За змістовий модуль 3	30	4	6	20
Змістовий модуль 4				
Тема 7. Конституційні засади громадянського суспільства	13	2	2	9
Тема 8. Народне волевиявлення та форми його здійснення в Україні	17	4	4	9
За змістовий модуль 4	30	6	6	18
Всього за 2 семестр (1 курс)	120	18	22	80
Залік				
2 курс, 3 семестр				
Змістовий модуль 5				
Тема 9. Конституційний механізм державної влади	15	2	2	11
Тема 10. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України	15	2	2	11
За змістовий модуль 5	30	4	4	22
Змістовий модуль 6				
Тема 11. Конституційно-правовий статус Президента України	13	2	2	9
Тема 12. Конституційно-правовий статус органів виконавчої влади	17	4	4	9
За змістовий модуль 6	30	6	6	18
Змістовий модуль 7				
Тема 13. Конституційний суд України: повноваження та порядок діяльності.	14	2	2	10
Тема 14. Конституційно-правовий статус органів суду і прокуратури України.	16	2	4	10
За змістовий модуль 7	30	4	6	20
Змістовий модуль 8				
Тема 15. Територіальний устрій України	14	2	2	10
Тема 16. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування	16	2	4	10
За змістовий модуль 8	30	4	6	20
Всього за 3 семестр (2 курс)	120	18	22	80
Разом за курс	240	36	44	160
Іспит				

4. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

При підготовці до практичних занять цільно додатково ознайомитися з лекційним матеріалом. На підставі вивчення нормативних джерел та підручників самостійно опрацювати питання до обговорення та питання визначені планом самостійної підготовки необхідно законспектувати у зошит. Вирішити практичні завдання та виконати інші вправи. При потребі сформулювати собі запитання, які у Вас викликають труднощі та звернутися до викладача за їх роз'ясненнями під час заняття. Якщо є питання, які передбачають дискусію, заздалегідь необхідно продумати свою позицію та аргументи. Відсутність письмових матеріалів (конспекту) впливає на індивідуальну оцінку знань, яка може бути зниженою на 1 бал.

Семестр 2.

Практичне заняття № 1.

Питання до обговорення.

1. Поняття і предмет конституційного права України.
2. Метод конституційного права: поняття, характеристика.
3. Поняття, класифікація норм конституційного права.
4. Поняття, види та особливості інститутів конституційного права.
5. Джерела конституційного права України.
6. Конституційне право, як галузь права.

7. Конституційне право, як юридична наука.
8. Конституційне право, як навчальна дисципліна.

Практичні завдання.

Виконання тестів.

Практичне заняття № 2.

Питання до обговорення.

1. Причини виникнення конституції.
2. Поняття та основні риси конституцій.
3. Класифікація конституцій.
4. Порядок прийняття конституцій
5. Поняття та зміст конституціоналізму.
6. Співвідношення понять «конституція» та «конституціоналізм».
7. Поняття, властивості і соціальна цінність Конституції України.
8. Структура Конституції України.

Практичні завдання.

Виконання тестів.

Практичне заняття № 3.

Питання до обговорення.

1. Поняття конституційного ладу і його співвідношення з державним ладом.
2. Конституційні основи суспільного ладу України.
3. Принципи (засади) конституційного ладу України.
4. Розкрийте сутність конституційних засад економічних відносин в Україні.
5. Проаналізуйте політичну та ідеологічну багатоманітність конституційного ладу України.
6. Охарактеризуйте державний, національний та народний суверенітет, сформулюйте загальне та відмінне.
7. Розкрийте зміст основних конституційних характеристик сучасної Української Держави.
8. Правові основи системи захисту конституційного ладу України.

Практичні завдання.

Виконання тестів.

Практичне заняття № 4.

Питання до обговорення.

1. Поняття «людина», «особа», «громадянин».
2. Види правових статусів людини і громадянина.
3. Поняття і принципи громадянства за законодавством України.
4. Належність до громадянства України.
5. Способи набуття громадянства України.
6. Документи, що підтверджують належність до громадянства.
7. Визнання випадків множинного громадянства (підданства).

Практичні завдання.

Виконання тестів.

Практичне заняття № 5.

Питання до обговорення.

1. Законодавче регулювання питань громадянства України.
2. Поновлення у громадянстві України.
3. Набуття дітьми громадянства України внаслідок усиновлення
4. Припинення громадянства України.
5. Прийняття до громадянства України іноземців або осіб без громадянства.
6. Державні органи України, які беруть участь у вирішенні питання громадянства.
7. Повноваження комісії при Президенті України з питань громадянства.

Практичні завдання.

Виконання тестів.

Практичне заняття № 6.

Питання до обговорення.

1. Конституційні гарантії прав та свобод людини й громадянина України.
2. Поняття та елементи механізму захисту прав людини.
3. Поняття та класифікація прав людини.
4. Правовий статус людини, його ознаки та структура.
5. Принципи правового статусу людини.
6. Система конституційних прав і свобод людини та громадянина України.
7. Конституційні обов'язки людини і громадянина України.
8. Права та свободи людини і громадянина в умовах надзвичайної ситуації, воєнного та надзвичайного стану.

Практичні завдання.

Виконання тестів.

Практичне заняття № 7.

Питання до обговорення.

1. Правовий статус іноземців і осіб без громадянства.
2. Засади правового статусу іноземців та осіб без громадянства
3. Підстави для в'їзду, виїзду іноземців і осіб без громадянства в Україну.
4. Посвідка на постійне проживання та посвідка на тимчасове проживання.
5. Визнання особою без громадянства.
6. Підстави для відмови в наданні візи.
7. Документи для в'їзду в Україну та виїзду з України іноземців та осіб без громадянства.
8. Відповідальність іноземців та осіб без громадянства за порушення законів України.

Практичні завдання.

Виконання тестів.

Практичне заняття № 8.

Питання до обговорення.

1. Основні положення Конвенції про статус біженців (1951р.) та Протоколу до неї (1967р.).
2. Права та обов'язки біженців та осіб, яка потребують додаткового (тимчасового) захисту.
3. Порядок звернення особи із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.
4. Умови, за яких особа не визнається біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.
5. Втрата і позбавлення статусу біженця та додаткового захисту і скасування рішення про визнання особи біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.
6. Підстави і строк надання тимчасового захисту
7. Внутрішньо переміщені особи України.
8. Органи які відають справами іноземців, осіб без громадянства та біженців в Україні.

Практичні завдання.

Виконання тестів.

Практичне заняття № 9

Питання до обговорення.

1. Поняття, структура, принципи громадянського суспільства.
2. Теорії громадянського суспільства.
3. Правова держава і громадянське суспільство.
4. Роль громадян у становленні й функціонуванні громадянського суспільства.
5. Держава і громадянське суспільство в Україні
6. Політичні партії України, їх роль у громадянському суспільстві.
7. Поняття та види громадських об'єднань України та роль у формуванні громадянського суспільства.
8. Толерантність як ціннісне підґрунтя системи соціальних відносин у громадянському суспільстві

Практичні завдання.

Виконання тестів.

Практичне заняття № 10.

Питання до обговорення.

1. Сутність і зміст народовладдя в Україні.
2. Форми здійснення безпосередньої (прямої) демократії, її характерні ознаки.
3. Поняття та основні принципи виборчого права в Україні.
4. Поняття виборів та їх соціальна функція.
5. Види виборів за чинним законодавством.
6. Поняття, види, характеристика виборчих систем.
7. Виборчий процес: поняття та стадії.
8. Проблеми народовладдя в Україні.

Практичні завдання.

Виконання тестів.

Практичне заняття № 11.

Питання до обговорення.

1. Історія референдумів в Україні.
2. Поняття та основні принципи проведення всеукраїнського референдуму.
3. Призначення (проголошення) всеукраїнського референдуму.
4. Організація та проведення всеукраїнського референдуму.
5. Комісії з всеукраїнського референдуму.
6. Поняття та підстави місцевого референдуму.
7. Питання, що виносяться на місцевий референдум.
8. Порядок проведення місцевого референдуму.

Практичні завдання.

Виконання тестів.

Семестр 3.

Практичне заняття № 1.

Питання до обговорення.

1. Політична та державна влада: поняття, спільні та відмінні риси.
2. Поняття та сутність державного механізму України.
3. Поняття та ознаки державного апарату України.
4. Основні принципи діяльності державного апарату України.
5. Основні моделі побудови державного апарату.
6. Поняття, ознаки (загальні, специфічні) органу державної влади.
7. Класифікації органів державної влади України.
8. Конституційна система органів державної влади України.

Практичні завдання.

Виконання тестів.

Практичне заняття № 2.

Питання до обговорення.

1. Парламент і парламентаризм.
2. Правова природа та місце Верховної Ради України в системі державних органів.
3. Конституційний склад і структура Верховної Ради України.
4. Функції та повноваження Верховної Ради України та порядок її роботи.
5. Законодавчий процес та його стадії.
6. Правовий статус Уповноваженого Верховної Ради з прав людини.
7. Правове становище народних депутатів України. Права та обов'язки народного депутата.
8. Строк повноважень та підстави дострокового припинення повноважень депутата, наслідки.

Практичні завдання.

Виконання тестів.

Практичне заняття № 3.

Питання до обговорення.

1. Історія становлення й сучасний етап розвитку інституту президентства в Україні.
2. Порядок обрання Президента України.
3. Конституційно-правовий зміст функцій та повноважень Президента України: класифікація за специфікою предметів відання.
4. Акти Президента України.
5. Підстави та порядок дострокового припинення повноважень Президента України.
6. Конституційно-правовий статус Ради національної безпеки і оборони.
7. Призначення та структура офісу Президента України.
8. Допоміжні, консультативні та інші органи і служби при Президентові України.

Практичні завдання.

Виконання тестів.

Практичне заняття № 4.

Питання до обговорення.

1. Історичний досвід організації виконавчої влади в Україні.
2. Кабінет Міністрів України: склад, порядок формування.
3. Функції та повноваження Кабінету Міністрів України.
4. Організація діяльності та акти Кабінету Міністрів України.
5. Прем'єр-міністр України: порядок призначення, повноваження.
6. Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері національної безпеки та оборони.
7. Повноваження Кабінету Міністрів України в умовах воєнного стану.
8. Відповідальність Кабінету міністрів України.

Практичні вправи.

Виконання тестів.

Практичне заняття № 5.

Питання до обговорення.

1. Міністерство, як орган виконавчої влади центрального рівня: принципи діяльності, основні завдання.
2. Центральні органи виконавчої влади: порядок утворення та завдання.
3. Утворення, реорганізація та ліквідація міністерств та інших центральних органів виконавчої влади.
4. Взаємодія та підзвітність центральних органів виконавчої влади.
5. Правовий статус, повноваження місцевих державних адміністрацій.
6. Місцеві державні адміністрації в умовах воєнного стану.
7. Завдання місцевих державних адміністрацій у сфері цивільного захисту населення.

8. Голова місцевої державної адміністрації, порядок призначення та повноваження.

Практичні вправи.

Виконання тестів.

Практичне заняття № 6.

Питання до обговорення.

1. Історія становлення Конституційного Суду в Україні.
2. Структура Конституційного Суду в Україні.
3. Функції та повноваження Конституційного Суду України.
4. Організація діяльності Конституційного Суду в Україні.
5. Правовий статус судді Конституційного Суду в Україні.
6. Порядок і форми звернення до Конституційного Суду України.
7. Конституційне провадження.
8. Акти Конституційного Суду в Україні.

Практичні завдання.

Виконання тестів

Практичне заняття № 7.

Питання до обговорення.

1. Поняття та ознаки судової влади.
2. Принципи судоустрою в Україні.
3. Організаційні основи судоустрою України.
4. Верховний Суд України: повноваження та склад.
5. Загальні положення статусу судів України.
6. Порядок добору на посаду судді місцевого суду України.
7. Вища кваліфікаційна комісія суддів України: її історія, повноваження, склад.
8. Актуальні питання реформування судової систем и України.

Практичні завдання.

Виконання тестів.

Практичне заняття № 8.

Питання до обговорення.

1. Призначення та принципи діяльності прокуратури України.
2. Функції прокуратури України.
3. Повноваження обласних прокуратур.
4. Завдання окружних прокуратур.
5. Спеціалізована антикорупційна прокуратура.
6. Повноваження прокурора щодо виконання покладених на нього функцій.
7. Взаємодія прокуратури з іншими органами.
8. Професійна етика та незалежність прокурора.

Практичні завдання.

Виконання тестів.

Практичне заняття № 9.

Питання до обговорення.

1. Поняття територіального устрою та його принципи.
2. Розкрити рівні адміністративно-територіального устрою України.
3. Порядок утворення і ліквідації населених пунктів України.
4. Порядок віднесення сіл, селищ до категорії міст та віднесення міст до категорій сіл або селищ.
5. Державний реєстр адміністративно-територіальних одиниць.
6. Статус Автономної Республіки Крим.
7. Територія, символи, столиця Автономної Республіки Крим.
8. Проаналізувати конституційно-правовий статус міст Києва та Севастополя.

Практичні завдання.

Виконання тестів.

Практичне заняття № 10.

Питання до обговорення.

1. Історія становлення і розвитку місцевого самоврядування в Україні
2. Розкрити зміст основних принципів місцевого самоврядування.
3. Проаналізувати систему місцевого самоврядування.
4. Проаналізувати спосіб розподілу повноважень в системі місцевого самоврядування в Україні.
5. Схарактеризувати повноваження сільських, селищних, міських рад.
6. Сільський, селищний, міський голова: повноваження, порядок обирання.
7. Дострокове припинення повноважень сільського, селищного, міського голови.

8. Актуальні питання реформування системи місцевого самоврядування в Україні.

Практичні завдання.

Виконання тестів.

Практичне заняття № 11.

Питання до обговорення.

1. Міжнародні стандарти в галузі місцевого самоврядування
2. Форми участі територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення.
3. Порядок формування місцевих рад.
4. Призначення постійних комісій місцевих рад.
5. Сесія як форма діяльності рад, її повноваження та порядок проведення.
6. Старостинський округ та порядок його утворення.
7. Органи самоорганізації населення.
8. Загальні збори громадян за місцем проживання: конституційно-правові засади.

Практичні завдання.

Виконання тестів.

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Під час самостійної роботи здобувачі повинні вивчити питання до самостійного опрацювання по кожній темі та зробити відповідні записи у конспекти. За допомогою питань для самоконтролю знань провести перевірку рівня засвоєння навчального матеріалу по кожній темі.

Тема 1. Конституційне право, як галузь права та юридична наука.

Питання до самостійного опрацювання:

1. Історія становлення конституційного права України.
2. Конституція – головне джерело конституційного права.
3. Об'єкти та суб'єкти конституційно-правових відносин.
4. Санкції у конституційному праві (конституційно-правова відповідальність).

Питання до самоконтролю знань:

1. Чому навчальний курс Конституційне право слід вважати складовою напрямку юридичної освіти.
2. Проаналізуйте співвідношення термінів „конституційне право” і „державне право”.
3. Сформулюйте елементи методу конституційно-правового регулювання.
4. Розкрийте зміст поняття «Конституційне право України як навчальна дисципліна».
5. Наведіть приклад актів реалізації делегованих повноважень у якості джерел конституційного права України.

Тема 2. Основи конституційної теорії.

Питання до самостійного опрацювання:

1. Теорія конституціоналізму: поняття, ознаки, основні положення.
2. Поняття конституційної реформи в Україні.
3. Етапи конституційної реформи в Україні.
4. Теорія конституції та сучасні конституційні моделі

Питання до самоконтролю знань:

1. наведіть приклад перших конституцій світу.
2. В чому зміст формальної конституції.
3. Проаналізуйте матеріальну конституцію.
4. В чому розкривається народний характер Конституції України.

Тема 3. Загальні засади конституційного ладу України.

Питання до самостійного опрацювання:

1. Державний суверенітет, національний суверенітет, народний суверенітет.
2. Україна – правова держава.
3. Гарантії конституційного ладу України.
4. Правовий режим надзвичайного стану та правовий режим воєнного стану – екстраординарні засоби захисту конституційного ладу.

Питання до самоконтролю знань:

1. Які наслідки обмеження народного суверенітету.
2. Розкрийте історію Державного Гербу України.
3. Хто і коли написав текст Державного Гімну України.
4. Історія міста Києва, як столиці України.

Тема 4. Громадянство України.

Питання до самостійного опрацювання:

1. Органи, які приймають рішення щодо громадянства України.
2. Підстави для припинення громадянства України.
3. Документи, які необхідні для отримання громадянства України.
4. Основні умови отримання громадянства для іноземців.

Питання до самоконтролю знань:

1. Як співвідносяться поняття „народ” і „населення”.
2. Що таке громадянство України?
3. Які головні принципи громадянства України?
4. Що означає "єдине громадянство"?
5. Чим відрізняється громадянин від підданого.

Тема 5. Конституційно-правовий статус особи.**Питання до самостійного опрацювання:**

1. Покоління прав людини.
2. Права індивіда і колективні права.
3. Взаємозв'язок прав людини і прав громадянина.
4. Класифікація обов'язків людини і громадянина.

Питання до самоконтролю знань:

1. Визначити обсяг правового статусу громадянина України, що знаходиться за кордоном.
2. В чому зміст індивідуального правового статусу?
3. Який обсяг прав людини в умовах надзвичайного стану в Україні?
4. Який обсяг прав людини в умовах воєнного стану?
5. Чому правова держава є гарантом реальності прав людини?

Тема 6. Правове становище іноземців та осіб без громадянства. Правовий статус біженців.**Питання до самостійного опрацювання:**

1. Гарантії перебування іноземців в Україні.
2. Повноваження Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо захисту прав іноземців, осіб без громадянства, біженців та шукачів притулку.
3. Процедура визнання в Україні особою без громадянства.
4. Основні положення «Конвенції про статус біженців» .
5. Основні положення Постанови Кабінету Міністрів України від 15.02.2012р. «Про затвердження Порядку продовження строку перебування та тимчасового проживання, продовження та скорочення строку тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства на території України».

Питання до самоконтролю знань:

1. Які категорії людей, які найчастіше стикаються з безгромадянством.
2. Дати визначення іноземця та особи без громадянства.
3. Дайте визначення особи-іммігранта та особи-емігранта.
4. Дайте визначення тимчасово переміщеної особи.
5. Який загальний принцип правового статусу іноземців та осіб без громадянства в Україні.

Тема 7. Конституційно-правові засади громадянського суспільства.**Питання до самостійного опрацювання:**

1. Історія становлення і розвитку громадянського суспільства на теренах України.
2. Конституційне регулювання правового статусу політичних партій.
3. Конституційне регулювання правового статусу громадських об'єднань.
4. Конституційно-правовий статус національних меншин в Україні.

Питання до самоконтролю знань:

1. Чому вважається, що громадянське суспільство є найкращим способом співіснування людей?
2. В чому сенс свободи опозиційної діяльності політичних партій?
3. Визначити види відповідальності за незаконне утримання, осквернення або знищення релігійних святих.
4. Визначити види відповідальності за перешкоджання здійсненню релігійного обряду.

Тема 8. Народне волевиявлення та форми його здійснення в Україні.**Питання до самостійного опрацювання:**

1. Поняття та види виборчих систем.
2. Принципи виборчої системи України
3. Виборчий процес та його етапи.
4. Відповідальність за порушення виборчого законодавства України.

Питання до самоконтролю знань:

1. Як слід розуміти рівне право доступу до державної служби?
2. Проаналізувати зміст права не виконувати явно злочинні накази та розпорядження.
3. Розкрити сутність гласності діяльності Верховної Ради України та гласності судового процесу.
4. Проаналізуйте принцип ієрархічності діяльності органів виконавчої влади.

Тема 9. Конституційний механізм державної влади.**Питання до самостійного опрацювання:**

1. Конституційний механізм державної влади в Україні у контексті принципу поділу влади.
2. Конституційно-правові механізми збалансування влади в процесі взаємодії уряду і парламенту.
3. Конституційна модель організації державної влади в Україні

4. Громадський контроль за здійсненням державної влади в Україні.

Питання до самоконтролю знань:

1. Яка функція Конституції закріплює механізм здійснення державної влади?
2. Прокоментуйте такі принципи механізму держави, як: гуманізм, розподіл влади, гласності.
3. Прокоментуйте такі принципи механізму держави, як: професіоналізм, законності, демократизму.
4. Чи передбачена відповідальність за дії, що спрямовані на насильницьку зміну або захоплення державної влади України?
5. Проаналізувати форми посягання на державну владу.

Тема 10. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України

Питання до самостійного опрацювання:

1. Поняття парламенту і парламентаризму.
2. Законодавча функція Верховної Ради України.
3. Депутатські фракції та коаліції депутатських фракцій Верховної Ради України.
4. Депутатський мандат його види.
5. Дострокове припинення повноважень народного депутата.

Питання до самоконтролю знань:

1. Визначити завдання апарату Верховної Ради України.
2. Розкрити сутність права законодавчої ініціативи народного депутата.
3. Визначити завдання помічника-консультанта народного депутата.
4. Які друковані видання для офіційного оприлюднення законів Ви знаєте?
5. Проаналізувати обсяг повноважень колегії Рахункової палати України.

Тема 11. Конституційно-правовий статус Президента України.

Питання до самостійного опрацювання:

1. Інститут президента в системі органів державної влади.
2. Історичний розвиток інституту глави держави в Україні.
3. Президент України – Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України
4. Правове регулювання порядку організації та проведення виборів Президента України.
5. Порядок дострокового припинення повноважень Президента України у разі усунення його з поста в порядку імпічменту.

Питання до самоконтролю знань:

1. Присяга Президента України, її призначення.
2. Які підстави відставки Президента України?
3. Призначення Офісу Президента України.
4. Сформулювати гарантії кандидата на пост Президента України на період виборчого процесу.
6. Головні завдання радників Президента України.

Тема 12. Конституційно-правовий статус органів виконавчої влади.

Питання до самостійного опрацювання:

1. Види органів державної виконавчої влади.
2. Організація діяльності Кабінету Міністрів України.
3. Правовий статус центральних органів виконавчої влади.
4. Правовий статус місцевих державних адміністрацій.

Питання до самоконтролю знань:

1. Визначити відмінність органів державної виконавчої від виконавчих органів місцевого самоврядування.
2. Розкрити зміст регламенту Кабінета Міністрів України.
3. Завдання Секретаріату Кабінета Міністрів України.
4. Проаналізувати статус Київської міської державної адміністрації.
5. Визначити статус Ради міністрів АРК у системі органів виконавчої влади України.

Тема 13. Конституційний суд України: повноваження та порядок діяльності.

Питання до самостійного опрацювання:

1. Склад Конституційного Суду України та порядок його формування.
2. Принципи діяльності Конституційного Суду України.
3. Форми звернення до Конституційного Суду України.
4. Гарантії діяльності судді Конституційного Суду України.

Питання до самоконтролю знань:

1. В чому полягає зміст принципу «відкритість діяльності Конституційного Суду України»?
2. Проаналізувати форму звернення громадян до Конституційного Суду України.
3. Визначити підстави розпуску або призупинення діяльності Конституційного Суду України.
4. Який порядок утворення колегій суддів Конституційного Суду України?
5. Назвати Акти Конституційного Суду.

Тема 14. Конституційно-правовий статус органів суду і прокуратури.

Питання до самостійного опрацювання:

1. Пленум Верховного суду України.
2. Гарантії самостійності судів і незалежності суддів.
3. Зізди суддів України
4. Спеціалізовані суди України.
5. Вимоги до кандидатів на посаду прокурора.

Питання до самоконтролю знань:

1. Що означає термін «здійснення правосуддя»
2. Який порядок призначення апеляційних судів?
3. Народні засідателі і присяжні, їх статус.
4. Розкрити завдання спеціалізованої антикорупційної прокуратури.
5. Назвати гарантії незалежності прокурора.

Тема 15. Територіальний устрій України.

Питання до самостійного опрацювання:

1. Історичні аспекти формування державної території та адміністративно-територіального устрою України
2. Територіальні основи публічної влади в Україні.
3. Централізація та децентралізація територіальної організації влади та їх необхідність в Україні.
4. Збалансованість соціально-економічного розвитку регіонів як принцип територіального устрою України.
5. Конституційно-правовий статус Автономної Республіки Крим та його основні елементи.

Питання до самоконтролю знань:

1. Назвіть відомі Вам моделі територіальної організації влади?
2. Визначити головні цілі регіональної політики в Україні.
3. Наведіть приклади об'єктів і суб'єктів регіональної політики в Україні.
4. Проведіть співвідношення понять „адміністративно-територіальний устрій”, „адміністративно-територіальний поділ” та „територіальна організація держави”.
5. Чому міста Київ і Севастополь наділені спеціальним статусом?

Тема 16. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування.

Питання до самостійного опрацювання:

1. Місцеве самоврядування: Європейська Хартія і українські реалії.
2. Повноваження органів самоорганізації населення.
3. Територіальна громада як первинний суб'єкт місцевого самоврядування.
4. Теорії юридичної природи місцевого самоврядування.
5. Основні системи місцевого самоврядування.

Питання до самоконтролю знань:

1. Розкрийте порядок проведення місцевих виборів.
2. Проаналізувати статус сільського, селищного, міського голови.
3. Який порядок здійснення місцевого самоврядування в місті Києві?
4. В чому зміст громадських слухань, як форми здійснення місцевого самоврядування.
5. Призначення органів самоорганізації населення.

Тематика індивідуальних завдань.

1. Адміністративно-територіальна реформа в Україні.
2. Гарантії діяльності народного депутата України.
3. Імпічмент Президента України.
4. Конституційна скарга в Україні.
5. Конституційний принцип поділу влади в Україні.
6. Конституційний процес в Україні: історичний досвід, сучасний стан і перспективи.
7. Конституційній обов'язки людини й громадянина в Україні.
8. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні.
9. Конституційно-правовий статус Верховного Суду.
10. Конституційно-правовий статус військово-цивільних адміністрацій в Україні.
11. Конституційно-правовий статус Прем'єр-міністра України.
12. Конституційно-правовий статус прокуратури в Україні.
13. Конституційно-правовий статус Ради національної безпеки і оборони України.
14. Конституційно-правовий статус Рахункової палати.
15. Конституційно-правовий статус суддів Конституційного Суду України.
16. Конституційно-правовий статус Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
17. Міжнародні виборчі стандарти.
18. Особливості місцевого самоврядування в Україні.
19. Практика референдумів в Україні та їх оцінка.
20. Пропорційна виборча система: поняття, сутність та різновиди.
21. Сутність, мета й основні напрями здійснення конституційної реформи в Україні.
22. Україна – парламентсько-президентська республіка.

6. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів:

Рівень теоретичної підготовки здобувача визначається під час його усної відповіді на теоретичні питання на практичних заняттях, під час складання заліку та оцінюється за такими критеріями:

- відповідність змісту;
- повнота та ґрунтовність викладу;
- доказовість викладу;
- термінологічна коректність.

Здобувач може отримати **5 балів**, якщо його відповідь повністю відповідає змісту питання, усі основні проблеми визначені чітко, розкриті повністю та ґрунтовно; здобувач демонструє високий рівень доказовості викладу матеріалу з питання та може викласти свою точку зору з проблеми, що обговорюється; здобувач досить вільно й коректно користується юридичною термінологією.

Здобувач може отримати до **3-4 балів**, якщо його відповідь в основному відповідає змісту питання, не всі основні проблеми визначені чітко, не розкриті досить повно та ґрунтовно; здобувач викладає матеріал, в основному аргументуючи методичні положення, та відчуває труднощі у викладенні своєї точки зору щодо низки проблем; здобувач в основному правильно користується юридичною термінологією, невелика кількість помилок не перешкоджає розумінню змісту викладеного.

Здобувач може отримати до **3 балів**, якщо його відповідь лише частково відповідає змісту питання, основні проблеми визначені нечітко, розкриті лише частково і без належної глибини; здобувач викладає матеріал, майже не аргументуючи методичні положення, та не має своєї точки зору щодо більшості проблем; здобувач допускає значну кількість термінологічних помилок, що ускладнює розуміння змісту викладеного.

Здобувач має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями провідних засад Конституції та інших законів України;
- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії;
- на активізацію власної пізнавальної діяльності та визначення форм і методів засвоєння навчального матеріалу;
- на отримання індивідуальні консультації у викладача.

Здобувач зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;
- приймати активну участь на аудиторних заняттях, дотримувати правил етичної поведінки, поважати думки та права інших здобувачів і викладача;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- виконати індивідуальне завдання та завдання, які винесені на самостійну роботу.
- набрати під час вивчення навчальної дисципліни не менше 35 балів.

Політика щодо дедалінів та перескладання. Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж двох тижнів після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальних графік відвідування тощо).

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувачі керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view>)). У процесі навчання та при підготовці самостійної роботи, виконанні індивідуальних завдань, забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ

Назва теми	Всього балів	Практичні заняття	Самостійна робота	ІНДЗ
Тема 1. Конституційне право як галузь права України та юридична наука	4	3	1	
Тема 2. Основи конституційної теорії	4	3	1	
Тема 3. Загальні засади конституційного ладу України	7	4	1	
Тема 4. Громадянство України	7	6	1	
Тема 5. Конституційно-правовий статус особи	7	6	1	
Тема 6. Правове становище іноземців та осіб без громадянства. Правовий статус біженців.	7	6	1	
Тема 7. Конституційні засади громадянського суспільства	7	6	1	
Тема 8. Народне волевиявлення та форми його здійснення в Україні	7	6	1	
Всього за 2 семестр (1 курс)	60	42	8	10

Залік	40			
Тема 9. Конституційний механізм державної влади	4	3	1	
Тема 10. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України	5	4	1	
Тема 11. Конституційно-правовий статус Президента України	5	4	1	
Тема 12. Конституційно-правовий статус органів виконавчої влади	9	8	1	
Тема 13. Конституційний суд України: повноваження та порядок діяльності	5	4	1	
Тема 14. Конституційно-правовий статус органів суду і прокуратури	9	8	1	
Тема 15. Територіальний устрій України	4	3	1	
Тема 16. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування	9	8	1	
Всього за 3 семестр (2 курс)	60	42	8	10
Іспит	40			

Очна форма навчання

Вид навчальної діяльності	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Робота на практичному занятті		До 8	До 42
Виконання завдань на під час самостійної роботи.	1		До 8
Виконання ІНДЗ.			До 10
Екзамен (залік)	1	40	До 40
Загалом			До 100

Заочна форма навчання

Вид навчальної діяльності	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Робота на лекції	4	До 2	До 20
Робота на практичному занятті	1	До 5	До 15
ІНДЗ	1		До 10
Самостійна робота			До 15
Екзамен	1	До 40	До 40
Разом			До 100

8. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

5. ТАБЛИЦЯ ПЕРЕКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ECTS			
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
83–89	B	добре	
75–82	C		
69–74	D		
60–68	E	задовільно	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Перелік питань до контрольних заходів:

1. Визначте поняття і предмет конституційного права України.
2. Охарактеризуйте методи конституційного права України.
3. Охарактеризуйте систему конституційного права України.
4. Проаналізуйте поняття конституційно-правових відносин.
5. Проаналізуйте джерела конституційного права.
6. Дайте оцінку Конституції України як джерелу конституційного права.

7. Проаналізуйте зв'язок конституційного права з іншими галузями права.
8. Визначте поняття і сутність конституції.
9. Проаналізуйте основні риси та юридичні властивості конституції.
10. Визначте функції конституції.
11. Проведіть класифікації конституцій за формою та структурою.
12. Визначте поняття конституційного ладу.
13. Визначте поняття і зміст засад конституційного ладу України.
14. Обґрунтуйте гуманістичні засади конституційного ладу України.
15. Проаналізуйте принцип гуманізму у Конституції України.
16. Охарактеризуйте суверенітет народу України.
17. Дайте оцінку республіканській формі правління України.
18. Охарактеризуйте унітарний державний устрій України.
19. Проаналізуйте конституційно-правові ознаки України як суверенної держави.
20. Дайте оцінку Україні як демократичній державі.
21. Визначте Україну як соціальну державу.
22. Дайте оцінку конституційно-правовим ознакам України як правової держави.
23. Надайте характеристику Україні як конституційній державі.
24. Визначте економічні засади конституційного ладу України.
25. Визначте політичні та ідеологічні засади конституційного ладу України.
26. Обґрунтуйте соціальні засади конституційного ладу України.
27. Проаналізуйте духовно-культурні засади конституційного ладу України.
28. Проаналізуйте засоби захисту конституційного ладу України.
29. Визначте поняття і структуру конституційно-правового статусу особи.
30. Визначте поняття і зміст громадянства.
31. Проаналізуйте принципи громадянства України.
32. Охарактеризуйте належність до громадянства України.
33. Проаналізуйте підстави та форми набуття громадянства України.
34. Проаналізуйте підстави та форми припинення громадянства України.
35. Охарактеризуйте повноваження державних органів, що вирішують питання громадянства.
36. Охарактеризуйте процедури з питань громадянства.
37. Визначте основні риси і види конституційно-правового статусу особи.
38. Проаналізуйте структуру і зміст конституційно-правового статусу особи.
39. Визначте принципи конституційно-правового статусу особи.
40. Проаналізуйте міжнародне та національне регулювання конституційно-правового статусу особи.
41. Дайте оцінку поняття і видів основних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні.
42. Проаналізуйте міжнародні стандарти прав та свобод людини і громадянина та їх співвідношення з національним законодавством.
43. Визначте громадянські (особисті) права та свободи людини і громадянина в Україні.
44. Проаналізуйте політичні права і свободи громадян України.
45. Проаналізуйте соціальні, економічні та культурні права та свободи людини і громадянина в Україні.
46. Визначте конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні.
47. Проаналізуйте механізм реалізації, гарантії та захист прав і свобод людини і громадянина в Україні.
48. Дайте оцінку обмеженням конституційних прав та свобод людини і громадянина в Україні.
49. Проаналізуйте конституційно-правові передумови становлення в Україні громадянського суспільства.
50. Охарактеризуйте сутність і роль політичних партій та громадських організацій у структурі громадянського суспільства в Україні.
51. Визначте конституційно-правовий статус політичних партій в Україні.
52. Проаналізуйте конституційно-правовий статус громадських організацій в Україні.
53. Визначте конституційно-правовий статус релігійних організацій в Україні.
54. Проаналізуйте конституційно-правовий статус засобів масової інформації.
55. Дайте оцінку правового статусу національних меншин в Україні.
56. Проаналізуйте поняття та основні форми безпосередньої демократії.
57. Проаналізуйте поняття і види виборчої системи.
58. Охарактеризуйте виборчу систему України та її принципи.
59. Дайте оцінку порядку організації та проведення виборів народних депутатів України.
60. Проаналізуйте поняття і види референдумів.
61. Визначте порядок організації та проведення всеукраїнського референдуму.
62. Визначте принципи організації та діяльності державних органів.
63. Визначте поняття державного органу України та його конституційний статус.
64. Проаналізуйте поняття і сутність законодавчої влади.
65. Визначте функції та повноваження Верховної Ради України.
66. Проаналізуйте склад та структуру Верховної Ради України.
67. Проаналізуйте правовий статус народного депутата України.
68. Проаналізуйте організаційно-правові засади діяльності Верховної Ради України.
69. Охарактеризуйте законодавчий процес.
70. Визначте конституційно-правовий статус Рахункової палати України.

71. Охарактеризуйте Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини як орган парламентського контролю
72. Визначте конституційно-правовий статус Президента України
73. Проаналізуйте вибори Президента України
74. Дайте оцінку механізму дострокового припинення повноважень Президента України
75. Визначте поняття, сутність і функції органів державної виконавчої влади
76. Проаналізуйте конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України
77. Проаналізуйте конституційно-правовий статус міністерств та інших центральних органів виконавчої влади
78. Визначте конституційно-правовий статус місцевих державних адміністрацій та їх органів
79. Проаналізуйте Конституційний Суд України як орган конституційної юрисдикції
80. Визначте судову систему України
81. Визначте правовий статус суддів
82. Проаналізуйте основні засади здійснення правосуддя
83. Проаналізуйте конституційно-правовий статус Вищої ради юстиції
84. Проаналізуйте конституційно-правовий статус прокуратури
85. Проаналізуйте адміністративно-територіальний устрій України
86. Визначте сучасний конституційно-правовий статус Автономної Республіки Крим
87. Проаналізуйте поняття та юридичну природу місцевого самоврядування
88. Визначте систему місцевого самоврядування України та її елементи
89. Дайте оцінку форм здійснення місцевого самоврядування в Україні
90. Визначте порядок виборів депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів

9. РЕКОМЕНДОВАНІ НОРМАТИВНІ ТА ЛІТЕРАТУРНІ ДЖЕРЕЛА

Основні

1. Акт проголошення незалежності України: постанова Верховної Ради Української РСР від 24.08.1991 р. № 1427-XII // *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 38. Ст. 502.
2. Виборчий кодекс України від 19.12.2019 р. № 396-IX // *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 7, № 8, № 9. Ст.48.
3. Декларація про державний суверенітет України від 16.07.1990 р. № 5-XII // *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1990. № 31. Ст. 429.
4. Європейська Хартія місцевого самоврядування: міжнародний документ від 15.10.1985 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text
5. Загальна декларація прав людини // Права людини: Міжнародні договори України. Київ, 1992. URL: <https://www.coe.int/uk/web/compass/the-universal-declaration-of-human-rights-full-version>
6. Конвенція про статус біженців: міжнародний документ від 27.08.1951р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011#Text
7. Конституційне право : підручник / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; за заг. ред. О. С. Бакумова, Т. І. Гудзь, М. І. Марчука. 2019. 484 с.
8. Конституційне право : підручник / Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер ; ОБСЄ. Київ : ВАІТЕ, 2021. 528 с.
9. Конституційне право України : навч. посіб. для підгот. до зовніш. незалеж. оцінювання / [Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин, І. І. Дахова та ін.]. Харків : Право, 2021. 368с.
10. Конституційне право України : навч.-метод. посібник [Електронний ресурс] / за заг. ред. Д. С. Терлецького. Одеса : 2020. 242с.
11. Конституційне право України : підручник / Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин, Ф. В. Веніславський та ін.; за заг. ред. Т. М. Слінько. Харків: Право, 2020. 592 с.
12. Конституційне право України: навч. посіб. для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання / Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин, І.І. Дахова, та ін. Харків: Право, 2020. 328 с.
13. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М.І. Козюбри./ Ю.Г. Барабаш, О.М. Бориславська, В.М. Венгер, М.І. Козюбра, А.А. Мелешевич. Київ: Ваїте, 2021. 528 с.
14. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06. 1996 р. // *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
15. Міжнародний акт про економічні, соціальні і культурні права: міжнародний документ від 16.12.1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text
16. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: міжнародний документ від 16.12.1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text
17. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08.07.2011 р. № 3671-VI. // *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 16. Ст. 146.
18. Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим: Закон України від 10.02.1998 р. № 90/98-ВР // *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 29. Ст. 191
19. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21.12.2016 р. № 1798-VIII // *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 7-8. Ст. 50.
20. Про всеукраїнський референдум: Закон України від 26.12.2021р. № 1135-IX // *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 33. Ст. 443.
21. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI // *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 1. Ст.1.

22. Про громадянство України: Закон України від 18.01.2001 р. № 2235-III. // *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 13. Ст.65.
23. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20.10.2014 р. № 3671-VI. // *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 1. Ст. 1.
24. Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим: Закон України від 23.12.1998 р. № 350-XIV // *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 5-6. Ст.43.
25. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР // *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 47. Ст. 251.
26. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 р. № 794-VII // *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 13. Ст.222.
27. Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 04.04.1995 р. № 116/95-ВР // *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 19. Ст. 134.
28. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 р. № 2136-VIII. // *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 35. Ст.376.
29. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 р. № 1906-IV. // *Офіційний вісник України*. 2004. № 35. Ст. 2317.
30. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. // *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст.170.
31. Про національні меншини (спільноти) України: Закон України від 13.12.2022 р. № 2827-IX // *Відомості Верховної Ради України*. 2023. №46. Ст. 114.
32. Про органи самоорганізації населення: Закон України від 11.07.2001 р. № 2625-III // *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 48. Ст. 254.
33. Про політичні партії: Закон України від 05.04.2001 р. № 2365-III // *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 23. Ст. 118.
34. Про порядок вирішення окремих питань адміністративно-територіального устрою України: Закон України від 28.07.2023 р. №3285-IX // *Відомості Верховної Ради*. 2023. № 88. Ст.330.
35. Про затвердження Порядку продовження строку перебування та тимчасового проживання, продовження та скорочення строку тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства на території України: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.2012р. № 150. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/150-2012-%D0%BF>.
36. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09.2011 р. № 3773-VI. // *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 19-20. Ст.179.
37. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. №1697-VII. // *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 2-3. Ст.12.
38. Про Рахункову Палату Верховної Ради України: Закон України від 02.07.2015 р. № 576-VIII // *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 36. Ст. 360.
39. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: Закон України від 11.12.2003 р. № 1382-IV // *Відомості Верховної Ради України*. 2004. №15. Ст. 232.
40. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23.04.1991 р. № 987-XII // *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 25. Ст. 283.
41. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 р. № 2493-III // *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 33. Ст. 175.
42. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11.07.2002 р. № 93-IV // *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 40. Ст. 290.
43. Про статус народного депутата України: Закон України від 17.11.1992 р. № 2790-XII // *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 3. Ст.17.
44. Про столицю України місто-герой Київ: Закон України від 15.12.1999 р. № 401-XIV // *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 11. Ст. 79.
45. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. // *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.
46. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 р. № 776/97-ВР // *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 20. Ст. 99.
47. Про Центральну виборчу комісію: Закон України від 30.06.2004 р. № 1932-IV // *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 36. Ст.448.
48. Протокол № 4 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, який гарантує деякі права і свободи, не передбачені в Конвенції та у Першому протоколі до неї зі змінами, внесеними Протоколом № 11: прийнято 16 грудня 1966 року Генеральною Асамблеєю ООН. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text

Допоміжні:

49. Байрачна Л.К., Федоровська М.А Due process of law: актуальні проблеми притягнення до відповідальності голови Конституційного суду України. «Конституційно-правові академічні студії» № 2. 2019. С. 55- 67.
50. Барабаш Ю.Г. Право на зміну конституційного ладу як складова правосуб'єктності Українського народу. Право України.2019. № 10., С. 66-81
51. Берченко Г.В. Обов'язковість, остаточність і неоскаржуваність рішень і висновків Конституційного Суду України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». № 58. 2019. С. 67-72

52. Дахова І.І. Обмеження реалізації прав і свобод людини: конституційне регулювання та практика Європейського суду з прав людини. *Форум права*. 2018. № 4. С. 17-25.
53. Конституційне право України. Повний курс: Навч. посібн. / Совгіря О. В., Шукліна Н. Г. К.: Юрінком Інтер, 2021. 556 с
54. Кушніренко О.Г. Соціальні гарантії як елемент ефективної соціальної держави. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія «Юридичні науки». 2020. Випуск 10 (32). С. 72-77
55. Міжнародний захист прав людини : навч. посіб. / Т. Л. Сироїд, Л. О. Фоміна. Харків : Право, 2019. 310 с.
56. Мішина Н.В. Конституційна скарга та індивідуальна заява до Європейського суду з прав людини як юридичні гарантії прав людини в Україні. *Право України*. 2018. № 12. С. 178–196.
57. Мішина Н.В. Органи самоорганізації населення у системі місцевого самоврядування. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2019. Т. XXIII. С. 84–91.
58. Проблеми сучасної конституціоналістики : навч. посіб. / За заг. ред. А. Р. Крусян та А. А. Єзерова. Юрінком Інтер, 2018.
59. Речицький В. Неформальний конституціоналізм. Монографія. Харків: Права людини, 2018. 356 с.
60. Речицький В. Про новітній український конституціоналізм. *Критика*, 9-10, 2019. URL: <https://krytyka.com/ua/articles/pro-novitniyukrayinskyy-konstytutsionalizm>

Інформаційні ресурси.

1. <http://rada.gov.ua/> - Офіційний веб-портал Верховної Ради України.
2. <http://www.president.gov.ua> - Офіційний веб-портал Президента України.
3. <http://www.kmu.gov.ua> - Офіційний веб-портал Кабінету Міністрів України
4. https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/perelik_sprav/ - Офіційний веб-портал Верховного Суду.
5. <https://ccu.gov.ua/http://www.ccu.gov.ua/> - Офіційний веб-портал Конституційного Суду України.
6. <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/ukr&c> - Офіційний веб-портал Європейського Суду з прав людини.
7. <http://eurlex.europa.eu/homepage.html> - Пошукова система нормативних актів ЄС URL
8. www.nbuv.gov.ua - Електронний каталог Національної бібліотеки України ім. Вернадського.
9. www.library.ukma.kiev.ua - Електронний каталог наукової бібліотеки НаУКМА.